

Aan: De Leden van de vaste Kamercommissie
voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

adres Braillelaan 9
2289 CL Rijswijk

t +31 (0) 85 773 19 77

f +31 (0) 85 773 19 78

info@nevedi.nl

www.nevedi.nl

Rijswijk, 12 mei 2020
Ref: corresp 033.20 HF

IBAN NL80RAB00145211010

BIC RABONL2U

KvK 24300214

Betreft: Zorgen en bezwaren met betrekking tot de wijziging van de Regeling Diervoeders 2012

Geachte mevrouw, heer,

Via deze weg wil Nevedi onze belangrijkste zorgen en bezwaren over de voorgestelde wijziging van de Regeling Diervoeders 2012 met u delen. De wijzigingen die de minister voorstelt zijn volgens ons in de praktijk niet uitvoerbaar en hebben nadelige gevolgen voor het dierenwelzijn. In de bijlage bij deze brief treft u een uitgebreidere toelichting bij onze zorgen en bezwaren.

Nevedi beschikt over specialistische kennis op gebied van diervoeders, samenstelling en aanwending daarvan op veehouderijbedrijven. Wij bieden onze kennis aan.

Wij begrijpen dat het kabinet zoekt naar oplossingen voor de stikstofproblematiek. Het Landbouw Collectief heeft, gesteund door Nevedi, om die reden in eerdere gesprekken meermaals voorstellen aangereikt over de bijdrage die de agrarische sector kan leveren. Wat de aanpak via het voerspoor betreft was daarbij het uitgangspunt dat dat er één op rantsoenniveau moest zijn met ruimte voor melkveehouders om de meest geschikte maatregelen te treffen. Wij betreuren dat de gesprekken met het ministerie vooralsnog niet tot een (geaccepteerde) oplossing hebben geleid.

In de genoemde gesprekken is ook nog gewezen op een ander aspect. Namelijk dat de lagere ruw eiwit gehalten in de graskuilen van 2019 (die dit voorjaar zijn gevoerd) en de relatief lage ruw eiwit gehalten in het geleverde aanvullende mengvoer al een ammoniakreductie tot gevolg hebben die ruim voldoende is om tegemoet te komen aan de benodigde ruimte voor de bouw en MIRT projecten. Het is teleurstellend dat het ministerie deze reductie niet "inrekent" en benut als geboekt resultaat. Nevedi vindt het belangrijk dat lagere eiwitgehalten in mengvoer kunnen worden ingerekend als resultaat en de borging daarvan betrouwbaar is. Nevedi ondersteunt daarom graag met haar expertise om aan dit punt nadere uitwerking te geven.

Tegelijkertijd zijn wij van mening dat het dierenwelzijn op melkveebedrijven en de verantwoorde (financiële) bedrijfsvoering van melkveehouders niet opzij mogen worden geschoven om dit probleem op te lossen. Dat gebeurt met de voorgestelde wijziging wel.

De wijziging maakt het voor melkveehouders onmogelijk om het rantsoen goed af te stemmen op de behoefte van de individuele koe, omdat de regeling niet uitgaat van een gewogen gemiddelde aan ruw eiwitgehalten van de geleverde diervoeders, maar van het absolute ruw eiwitgehalte van de geleverde diervoeders. Dit heeft nadelige gevolgen voor de diergezondheid en dierenwelzijn omdat melkveehouders hierdoor niet in staat zijn het totale rantsoen op een goede manier af te stemmen op de behoefte van hun koeien. Doordat de regeling geen ruimte biedt voor de voeding van specifieke diergroepen, zoals drachtige koeien en jonge dieren, kunnen deze dieren niet op de juiste behoefte gevoerd worden.

Daarnaast is de differentiatie van ruw eiwitgehalten binnen grondsoorten nihil. De kans is groot dat hierdoor de voerkosten toenemen wanneer het rantsoen van de koeien niet met losse grondstoffen of specifieke voeders kan worden bijgestuurd. In de bijlage is een tweetal rekenvoorbeelden opgenomen.

Die rekenvoorbeelden tonen aan dat de meerkosten voor een gemiddeld bedrijf op zandgrond tot wel € 10.000,- tot € 30.000,- kan oplopen in een periode van vier maanden. Daarmee heeft de voorgestelde maatregel onevenredige gevolgen voor de bedrijfsvoering van een grote groep melkveehouders.

De maatregel is niet wenselijk, temeer omdat door het vervangen van hoog geconcentreerde grondstoffen, zoals sojaschroot, mengsels ingezet zullen worden waarvan meer kilogrammen gevoerd moeten worden om een passend rantsoen te krijgen. Dit leidt tot verdringing van ruwvoer, wat haaks staat op de gedachten van de minister op het gebied van kringlooplandbouw. Op verschillende dossiers is Nevedi nauw betrokken bij de uitwerking en invulling van het beleid rond kringlooplandbouw.

Wij vragen u dan ook om te overwegen de minister te verzoeken deze wijziging in te trekken of aan te passen. Ingeval een aanpassing aan de orde is, moet er een harde garantie gelden dat de regeling in géén geval langer dan 4 maanden duurt. Bij een aanpassing zou in ieder geval de mogelijkheid moeten worden geboden om te werken met een ruw eiwit gemiddelde op het niveau al het geleverde krachtvoer, zodat melkveehouders hun koeien naar behoefte kunnen voeren en de diergezondheid niet in gevaar komt. Verder is het van belang om de voorgestelde normen te herzien. De opgenomen normen in de wetgeving doen geen recht aan de diversiteit van de bedrijven en de inpasbaarheid van de regeling op de verschillende bedrijven. In de regeling is absoluut geen sprake van de gewenste differentiatie.

Hechten wij er tenslotte aan om u erop te wijzen dat Nevedi de handreiking van minister Schouten om de komende maanden in gesprek te gaan over het beleid na 2020 graag aanvaardt. Onze uitgangspunten blijven daarbij evenwel dat Nevedi dit overleg in nauw contact met de ketenpartners zal voeren. Verder blijft onze insteek dat de aanpak wat het voerspoor betreft er één op rantsoenniveau moet zijn met ruimte voor ondernemerschap. Nevedi levert specialisme op diervoeders en dat wordt hierbij aangeboden.

Verder graag uw aandacht voor het feit dat Nevedi leden over een landelijk netwerk van bedrijfsadviseurs beschikken die de praktijkkennis van voerrantsoenen en bedrijfsmanagement op veehouderijbedrijven combineren met belangrijke beleidsontwikkelingen. Belangrijk daarbij is dat deze bedrijfsadviseurs zich realiseren dat alle adviezen moeten passen in een integrale benadering. Stikstofreductie is er één maar klimaat, circulariteit, watergebruik of biodiversiteit vormen slechts een greep uit de verschillende onderwerpen die bij de boer moeten passen in één praktijkadvies dat past bij zijn onderneming. Per slot wil de boer ook een inkomen verdienen. Wat ons betreft reden om alle erfbetreders, waaronder Nevedi actief te betrekken bij de invulling van de gedachten van minister Schouten over 'bedrijfscoaches'.

Vanzelfsprekend zijn wij van harte bereid deze brief en de voorbeelden in de bijlage van een nadere toelichting te voorzien.

Met vriendelijke groet,

A blue ink handwritten signature, appearing to be "ir. H.W.C.M. Flipsen".

ir. H.W.C.M. Flipsen
directeur

Bijlage: Opmerkingen op de wijziging van de Regeling Diervoeders 2012

De voorgestelde wijzigingen in perspectief ten opzichte van de huidige situatie

De maximum normen in de wetgeving doen geen recht aan de diversiteit van de bedrijven en de in-pasbaarheid van de regeling op de verschillende bedrijven. In de regeling is absoluut geen sprake van de gewenste differentiatie. Daarom is het zeer wenselijk inzicht te krijgen in de vastgestelde normen voor het maximum ruw eiwit dat per 1 september 2020 gebruikt mag worden op melkveebedrijven in de gewijzigde regeling voor diervoeders.

De cijfers uit de KringloopWijzer 2019 (ruim 12000 melkveebedrijven), laten een duidelijke trend zien in de efficiëntie van stikstof (tabel 1).

Tabel 1. Stikstofefficiëntie per intensiteitscategorie (kg melk per hectare) en grondsoort

Intensiteit/grondsoort	Zand/löss	Klei	Veen/overig
0-15.000	24,0	22,6	21,7
15.000-20.000	25,6	24,3	24,8
> 20.000	26,8	25,9	26,5

Een hogere stikstof efficiëntie op bedrijfsniveau resulteert in een lagere ammoniakemissie. De cijfers in de KringloopWijzer zijn ingedeeld op basis van intensiteit en grondsoort. Op alle grondsoorten is waar te nemen dat een hogere intensiteit leidt tot een hogere stikstofbenutting en minder ammoniak uitstoot per kilogram melk. De stikstof efficiëntie op zandgrond is het hoogst, gevolgd door klei en daarna veen. Dit betekent dat bedrijven op zand gemiddeld de laagste ammoniakemissie hebben, gevolgd door klei en daarna veen.

Bij stikstofefficiëntie per grondsoort en intensiteitscategorie is ook een toename van het Ruw Eiwit uit krachtvoer zichtbaar (tabel 2).

Tabel 2. Ruw Eiwit per kVEM in krachtvoer per intensiteitscategorie (kg melk per hectare) en grondsoort

Intensiteit/grondsoort	Zand/löss	Klei	Veen/overig
0-15.000	192,3	172,7	176,4
15.000-20.000	202,4	178,0	186,4
> 20.000	219,7	193,5	203,5

Voor zand is het ruw eiwit van het krachtvoer het hoogst: 192 tot 220 gram. Voor klei 173 tot 194 gram en voor overig/veen 176 tot 204 gram. Ondanks het hogere ruw eiwitgehalte in mengvoer scoren de bedrijven het best op gebied van ammoniakemissie. Dit toont aan dat ammoniakemissie reguleren via absoluut ruw eiwit niveau in diervoeder geen doelmatige maatregel is. Bij elke grondsoort is bovendien een toename van ruw eiwit in krachtvoer zichtbaar van 10 tot 15 gram per kilogram diervoeder per intensiteitscategorie.

Deze toename van het gebruik van een hoger ruw eiwit in krachtvoer bij een hogere intensiteit wordt niet toegepast in de wijziging van de Regeling Diervoeders 2012. Sterker, de constatering is dat deze toename verwaarloosbaar klein is per intensiteitscategorie, namelijk slechts 1 tot 2 gram per kilogram diervoeder (tabel 3).

Tabel 3. Wijziging wetgeving diervoeder 2012: maximum ruw eiwitgehalten krachtvoer per intensiteitscategorie (kg melk per hectare) en grondsoort

Intensiteit/grondsoort	Zand/löss	Klei	Veen/overig
0-15.000	191	171	164
15.000-20.000	192	172	164
> 20.000	193	173	165

Voor bedrijven met een hogere intensiteit wordt het onmogelijk om melkkoeien op de behoeftenorm te voeren. Omdat ook de verhoudingen in ruwvoerders al bepaald zijn voor 2020-2021 zal uitsluitend meer krachtvoer voeren een oplossing bieden. Daardoor wordt meer ruwvoer vervangen (ongewenste verdringing). Dit verhoogt de voerkosten van de melkveebedrijven aanzienlijk en vermindert het inkomen van de melkveehouder. Bovendien vermindert het aandeel voer van eigen land in het rantsoen. Dit laatste staat haaks op de wens om meer gebruik te maken van lokale kringlopen. Dit wordt in de volgende paragraaf nader toegelicht met een aantal rantsoenvoorbeelden.

Ten tweede moeten we vaststellen dat op meer dan 50 procent van de melkveebedrijven die een aanzienlijk aandeel snijmais in het rantsoen hebben (en dat zijn bedrijven die niet in aanmerking komen voor een ontheffing vanwege een rantsoen met minder dan 155 gram ruw eiwit in het rantsoen) geen correctievoeder voorhanden of op voorraad mag zijn, omdat een uiterst maximum van 193 gram per kg diervoeder geldt op zand, 171 op klei en 164 op veen. Dieren in een verschillend stadium van de lactatie (kort of langer na de geboorte van het kalf) kunnen om deze reden niet op de behoefte norm gevoerd worden. Op deze bedrijven worden meerdere diervoeders met een grotere spreiding van ruw eiwit ingezet om in de behoeftenorm van de dieren te voorzien en dit eiwit efficiënt te benutten en verliezen naar milieu te minimaliseren.

Om de diergezondheid te waarborgen is het van belang dat de energie- en eiwitverhouding in diverse stadia van de lactatie kan worden geoptimaliseerd. Om dit te kunnen realiseren is het van belang dat voeders een breder spectrum van ruw eiwit kunnen bevatten (bijvoorbeeld 80 tot 500 gram ruw eiwit), waarbij een gewogen gemiddelde van de afgenomen voeders voldoet aan een uiterst maximum. Ook is dit van belang voor de gezondheid van jonge groeiende dieren, hoog drachtige dieren, de ongeboren vrucht en het pasgeboren kalf. Over de gevolgen van een uiterst maximum ruw eiwit per aanwezig diervoeder op de gezondheid van jonge groeiende dieren (kalveren tot 1 jaar) en droge koeien wordt nog een nadere toelichting gegeven.

Risico's voor de diergezondheid

Voldoende ruw eiwit in een rantsoen voor droge koeien (koeien die ver in de dracht zijn en geen melk geven) is essentieel om de gezondheid te waarborgen als de melkproductie op gang komt. Daarnaast zorgt voeding met voldoende kwalitatief eiwit voor de geboorte van een gezond kalf. De meeste rantsoenen voor droge koeien hebben een eiwitaanvulling nodig die boven het uiterst vastgestelde maximum van 193 gram ruw eiwit ligt. Dit is noodzakelijk om een gezond kalf geboren te laten worden, een goede overgang naar de lactatie te garanderen en om een goede kwaliteit biest te verzekeren.

Op meer dan 50% van de bedrijven is dit noodzakelijk, zeker als er natuurhooi en/of een aandeel snijmais in de rantsoenen zit. De huidige maatregelen zullen er bij deze bedrijven voor kunnen zorgen dat er door het maximumgehalte aan ruw eiwit in de voedingsmiddelen de behoefte van zowel de koe zelf als het kalf in de baarmoeder niet gerealiseerd wordt. Dit leidt tot gezondheidsproblemen.

Voorbeeld: er wordt door veehouders een niet bemest stuk grasland gereserveerd voor de droge koeien. Dit komt in veel gevallen uit op zo'n 110-120 ruw eiwit. Hiernaast is aanvulling nodig om in totaal naar 140 ruw eiwit te gaan om de vitaliteit van het kalf in de baarmoeder te waarborgen en kwalitatief hoogwaardige biest te genereren. Door 1 of 2 kg product met een hoog gehalte aan ruw eiwit (grondstof of krachtvoer) in het rantsoen op te nemen kan op een eenvoudige manier de behoefte van de koe gedekt worden. Het opnemen van meer dan 3 kilogram mengvoer leidt tot lagere (ruw)voer opname en daarmee tot gezondheidsproblemen.

De wijziging in de Regeling Diervoeders 2012 maakt het onmogelijk om drachtige dieren op de behoeftenorm te voeren. Kwalitatief goed en voldoende hoog eiwit is ook essentieel om de ontwikkeling van het ongeboren kalf te waarborgen. Als deze norm niet gehaald wordt, zal er een kalf geboren worden met minder goed ontwikkelde organen, waardoor deze meer vatbaar is voor ziekten, zoals diarree en luchtweginfecties. Daarnaast is de kwaliteit van de biest (de melk van de koe direct na de geboorte van het kalf) op bedrijven waar onvoldoende eiwit of eiwit van slechte kwaliteit gevoerd wordt matig tot slecht. Het pasgeboren kalf krijgt een aantal dagen biest als enige voeding. In biest zitten onder andere afweerstoffen die essentieel zijn voor het kalf om zich te kunnen beschermen tegen ziektes. Daarnaast bevat biest allerlei voedingsstoffen die essentieel zijn voor een goede groei.

Als rantsoenen niet of moeilijk geoptimaliseerd kunnen worden op totaal ruw eiwit en energie, zal de kwaliteit van de biest minder goed zijn en hierdoor zal de kans op ziektes bij kalveren toenemen waardoor het dierwelzijn geschaad wordt en een gezonde opfok moeizamer zal zijn.

Na de melkperiode heeft jongvee eiwit aanvulling nodig om te groeien. Zie ook onderstaande tabel, waarin de leeftijd in maanden links staat en 2e kolom van rechts de eiwitbehoefte. Op vrijwel alle bedrijven wordt bij jongvee na de melkperiode 2 tot 3 kg kalverbrok (met >180 RE) verstrekt naast hooi of een andere vorm van structuurrijk ruwvoer. Dit rustig verteerbare eiwitarme ruwvoer van eigen land is essentieel voor de ontwikkeling van de pens en het gezond functioneren van het kalf. Daarnaast is 2 tot 3 kg aanvulling vanuit krachtvoer of grondstoffen nodig om een gezonde ontwikkeling van het kalf te garanderen in de eerste levensfase. Hierin moet voldoende eiwit zitten om deze groei te kunnen borgen. De maximum norm van 193 ruw eiwit op zand/löss, 173 gram ruw eiwit op klei en 165 gram ruw eiwit op veen/overig volstaan hierin niet.

 Tabel groei en voederbehoefte jongvee versie 6, 19 september 2018

Leeftijd	LS/kg	Stroom mest	Stroom melk	BC	Stroom kg	LS/kg	LS/kg balkvoer	Eiwit 180 balkvoer kg	LS/kg	180 RE kg	180 RE kg	180 RE kg	180 RE kg
0	20		80		800								
2	85		85		850	3	2000	200	285	950	170	85	
4	140	104	115	2,5-3	880	4	3200	300	325	980	180	90	
6	195	112	130	2,5-3	900	5,50	4300	400	390	800	180	90	
8	250	113	140	2,5-3	900	8	4800	400	230	850	170	85	
10	305	115	150	2,5-3	900	8,50	5000	500	290	850	180	85	
12	370	116	160	2,5-3	900	7,25	5500	500	420	850	180	85	
14	430	118	170	2,75-3,25	900	7,15	6000	600	480	850	180	85	
16	485	117	175	2,75-3,25	900	8,25	6500	600	590	850	180	85	
18	540	118,5	180	2,75-3,25	900	8	7000	600	670	850	180	85	
20	590	120	185	3,5	900	8,5	7500	700	820	850	180	85	
22	640-650 (incl. hooi)	120,5	190	3,5	900	10	7750	700	940	850	180	85	
24	690-700 (incl. hooi)	120	195	3,5	900	10,5	8000	800	1080	850	180	85	

Een daling van het ruw eiwitgehalte bij melkkoeien geeft indirect gezondheidsrisico's. Door het verbod op diervoeder met een hoger ruw eiwit, zullen koeien fors toenemen in lichaamsgewicht. Koeien in de tweede helft van de lactatie, gaan door een verlaging van het eiwitgehalte minder melk geven. Daarnaast zullen deze koeien, waarbij de totale voeropname wel gelijk blijft, in plaats van melk, lichaamsvet aanmaken. Dikke koeien hebben twee keer zoveel kans op problemen na afkalven, dus bij start van de volgende lactatie. Dit effect zul je pas vele maanden later zien, rondom de geboorte van het kalf.

Een koe die te ruim in lichaamsconditie de droogstand in gaat (laatste weken voor afkalven), vreet veel minder rondom afkalven dan een koe met een normale lichaamsconditie. Een lage voeropname voor afkalven leidt tot stofwisselingsstoornissen, zoals melkziekte en slepende melkziekte. Een suboptimale overgang van droogstand naar afkalven, ofwel de transitie kost een bedrijf met 100 koeien ruim €10.000. Dit komt voort uit het ontstaan van (sub)klinische melkziekte, slepende melkziekte, ketose, lebmaagdraaiing, baarmoederontsteking en aan de nageboorte staan.

Financiële gevolgen en de kringloop

Om de financiële gevolgen en de impact op kringlooplandbouw van de wijziging van de Regeling Diervoerders 2012 te schetsen zijn voorbeelden voor klei en zand doorgerekend. Het eerste voorbeeld betreft een bedrijf op klei en het tweede voorbeeld betreft een bedrijf op zand.

In tabel 4 is het rantsoenvoorbeeld van het bedrijf op klei uitgewerkt. Om redelijkerwijs de melkkoeien op de behoefte te voeren, is het noodzakelijk om 2,5 kilogram drogestof uit mengvoer meer te gaan voeren. Dit heeft consequenties voor het verdienmodel van de melkveehouder en zorgt ook voor minder inzet van eigen ruwvoer. Dit laatste zorgt ervoor dat minder ruw eiwit van eigen land tot waarde wordt gebracht en dat de lokale kringloop verslechtert. Ook zien we een duidelijk verschuiving naar minder snijmais in het rantsoen, terwijl de snijmais voor het seizoen 2020-2021 al ingezaaid is. Het verdienmodel voor de melkveehouders verslechtert omdat de kostprijs per 100 melkkoeien op het bedrijf met €37,50 per dag toeneemt. Hierdoor stijgt de kostprijs met €1,25 per 100 kg melk en zijn de extra kosten voor de veehouder in de periode van 1 september tot 1 januari 2021 maar liefst €4575,-. De verwachting is dat het rantsoen per 1 september vrijwel zeker voor hogere emissies gaat zorgen.

Tabel 4. Voorbeeld bedrijf op klei (100 melkkoeien). Rantsoenen in de huidige situatie versus beoogde situatie per 1 september 2020

Huidig rantsoen	Kg drogestof	Rantsoen per 1 sept'20	Kg drogestof
Kuilgras	9	Kuilgras	9
Snijmais	6	Snijmais	3,5
Mengvoer (gem. RE 220 g/kg)	6	Mengvoer (gem. RE 171 g/kg)	8,5
Ruw Eiwit rantsoen	154 g/kg ds	Ruw Eiwit rantsoen	153 g/kg ds

In tabel 5 is een voorbeeld voor een bedrijf op zand uitgewerkt. Vanwege meer snijmais in het rantsoen zijn de negatieve gevolgen voor dit bedrijf nog veel groter. Ten eerste zou het maisaandeel drastisch verlaagd moeten worden om de melkkoeien op de behoeftenorm te voeren. Daarnaast is ook extreem en onwenselijk veel mengvoer nodig om op een acceptabel eiwit niveau in het rantsoen uit te komen. Hiermee wordt het tegenovergestelde bereikt van het streven naar een lokale kringlooplandbouw.

De kostprijs voor dit bedrijf op zand stijgt met €7,50 per 100 kg melk. De extra kosten van het rantsoen bedragen voor dit bedrijf met 100 melkkoeien €225 per dag. Dit zou het totaal aan extra kosten voor dit bedrijf in de periode 1 september 2020 tot 1 januari 2021 op een totaal brengen van €27.450,-. De wijziging van de regeling diervoeder 2012 is hiermee onbetaalbaar en niet praktisch uitvoerbaar voor deze melkveehouder op zand.

Tabel 5. Voorbeeld bedrijf op zand (100 melkkoeien). Rantsoenen in de huidige situatie versus beoogde situatie per 1 september 2020

Huidig rantsoen	Kg drogestof	Rantsoen per 1 sept'20	Kg drogestof
Kuilgras	5	Kuilgras	5
Snijmais	10	Snijmais	5
Mengvoer (gem. RE 290 g/kg)	6	Mengvoer (gem. RE 191 g/kg)	10
Ruw Eiwit rantsoen	154 g/kg ds	Ruw Eiwit rantsoen	156 g/kg ds